

PM Rotel IX (Dnr KS 2021/879)

Promemoria - En klimatanpassad miljöbalk för samtiden och framtiden (SOU 2021:21)

Remiss från Miljödepartementet

Remisstid den 21 oktober 2021

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Katarina Luhr anför följande.

Ärendet

Regeringen beslutade den 17 december 2019 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att se över all relevant svensk lagstiftning så att det klimatpolitiska ramverket får genomslag. Aktuell remiss är ett delbetänkande från utredningen om hur miljöbalken kan anpassas så att den blir ett effektivt verktyg för att bidra till att Sveriges klimatmål nås. Miljödepartementet har skickat ärendet på remiss till Stockholms stad för yttrande.

Minskade växthusgasutsläpp kan åstadkommas genom ökade krav på verksamheter och åtgärder som släpper ut och lättnader för de som vill minska sina utsläpp eller som bidrar till klimatomställningen på annat sätt. Utredningens förslag förtydligar att klimatperspektivet ingår i miljöbalkens mål och ska beaktas i tillämpningen.

Förslaget innehåller förändrade lydelser i flera av miljöbalkens bestämmelser såsom i 1 kapitlet 1 § där det förtydligas att det är en förutsättning för en hållbar utveckling att människans påverkan på klimatet minimeras. I bestämmelsen anges även att miljöbalken ska tillämpas så att klimatförändringar minimeras.

Bland hänsynsreglerna i andra kapitlet föreslås att 2 kapitlet 3 § miljöbalken får ett nytt stycke som tydliggör att bestämmelsens första stycke, inklusive kravet på att använda bästa möjliga teknik, gäller även för att minimera klimatförändringar.

I 2 kapitlet 5 § miljöbalken görs ett tillägg om att hushållning även ska ske med material. Dessutom anges att återvinna eller förnybara råvaror och material bör användas i första hand om det leder till minskad miljö- och klimatpåverkan.

I den så kallade stoppregeln i 2 kapitlet 9 § miljöbalken införs ett nytt andra stycke som anger att en verksamhet eller en åtgärd som kan befaras föranleda utsläpp av växthusgaser av väsentlig betydelse i förhållande till det långsiktiga, tidsatta utsläppsmål som avses i 3 § klimatlagen (2017:720) bara får bedrivas eller vidtas om regeringen finner att det finns särskilda skäl.

Sveriges möjligheter att begränsa utsläpp från verksamheter som ingår i EU:s utsläppshandelssystem är begränsade och nationella villkor som reglerar direkta utsläpp av växthusgaser får inte förekomma. Viss reglering bedöms ändå vara möjlig

och i 16 kapitlet 2 c § och 26 kapitlet 9 § miljöbalken samt 1 kapitlet 11 § industriutsläppsförordningen föreslås ändringar som gör det möjligt att ställa villkor som reglerar använd mängd fossilt bränsle i den här typen av verksamheter.

I miljöbalkens 6 kapitel som reglerar miljökonsekvensbeskrivningar föreslås tillägg som innebär att åtgärder för att minimera en verksamhets- eller åtgärds utsläpp av växthusgaser ska redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen och bedömas i tillståndsprövningen.

Enligt utredningen är målgruppen för förslagen huvudsakligen miljöfarliga verksamheter med utsläpp av växthusgaser. Ovanstående tillägg i andra och femte kapitlet miljöbalken träffar även andra verksamheter som har att iaktta miljöbalkens bestämmelser om inte uttryckliga undantag görs. Således kommer bland annat även vattenverksamheter, jordbruksverksamheter och kemiska verksamheter att omfattas av bestämmelserna. Det finns även andra lagar som hänvisar till miljöbalkens bestämmelser exempelvis allmänna vägar som regleras i väglagen, järnväg enligt lag om byggande av järnväg och nätkoncessioner enligt ellagen.

Även viss typ av planverksamhet berörs men här görs ett undantag. Enligt 4 kapitlet 34 § plan- och bygglagen ska, om en betydande miljöpåverkan kan antas på grund av att planområdet får tas i anspråk för vissa verksamheter, en miljökonsekvensbeskrivning redovisas. Utredningen konstaterar att visserligen kan klimatpåverkan redan nu anses ingå i begreppet miljöeffekt som ska beskrivas i en miljökonsekvensbeskrivning. Det är dock inte tydligt om och hur en sådan redovisning idag görs. Mot bakgrund av detta och eftersom Boverket har ett uppdrag att ta fram ett verktyg för minskad klimatpåverkan vid planläggning görs ett undantag.

Ett nytt stycke föreslås vidare i 24 kapitlet 8 §: Vid en ansökan om ändringstillstånd enligt 16 kapitlet 2 a § miljöbalken som görs för att undvika en omprövning enligt 24 kapitlet 5 § för att väsentligt minska en verksamhets utsläpp av växthusgaser, ska endast de villkor som har betydelse för sådana utsläpp omprövas om verksamheten i övrigt kan bedrivas med villkor som tidigare har meddelats för de delar av verksamheten som inte omfattas av ändringen. Ett sådant tillstånd får omprövas i samband med att ett tillstånd som omfattar hela verksamheten omprövas. Syftet med förslaget är att kunna pröva frågan om utsläpp av växthusgaser i verksamheter som redan har tillstånd utan att för den skull behöva ompröva hela tillståndet.

I anslutning till denna fråga framförs att det främst är nytillkommande verksamheter som kommer att beröras av de nya bestämmelserna medan många verksamheter som redan har tillstånd och som inte gör ett ändringstillstånd enligt ovan inte kommer att påverkas. Utredningen anser därför att tillsynsmyndigheter i större omfattning, än vad som görs idag, behöver initiera omprövningar. Tidsbegränsning av tillstånd görs sällan och även det behöver användas i större utsträckning, anser utredningen. Slutsatsen är att omprövningsverktyget som det är utformat i dag inte fungerar på ett tillfredsställande sätt och därför bör utredas vidare.

Utredningen förespråkar även en särskild avvägningsregel i miljöbalken för att kunna väga klimatnytta mot negativ påverkan på människors hälsa och miljön men arbetet med att ta fram en sådan kräver mera tid.

Naturvårdsverket föreslås få i uppdrag att utforma de vägledningarna som behövs för bedömningen av verksamheters eller åtgärders utsläpp av växthusgaser vid tillståndsprövning och tillsyn. Förslaget innehåller vidare ett uppdrag till myndigheten

att se över hur informations- och utbildningsinsatser kan organiseras och genomföras. Uppdraget ska utföras i samråd med andra berörda myndigheter och i nära dialog med branschföreträdare.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd och Stockholms Stadshus AB.

Stadsbyggnadsnämnden och Södermalms stadsdelsnämnd har inte inkommit med svar. Stockholms Stadshus AB avstår från att svara. Kyrkogårdsförvaltningen och trafikkontoret har svarat med kontorsyttranden.

Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak positivt till utredningens förslag som de anser medför att klimatfrågan får en större rättslig tyngd än tidigare. Kontoret lyfter miljö- och hälsoskyddsnämndens slutsats om att förslaget kommer att medföra ökade kostnader för kommunerna vilket kan innebära ett ökat resursbehov för det ökade tillsynsarbetet och behovet av kunskapshöjande utbildningsinsatser.

Kyrkogårdsförvaltningen ställer sig positiv till förslag och ändringar som syftar till att främja och tydliggöra miljöarbetet och har inga synpunkter på anpassningarna i miljöbalken.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden är positiv till utredningens förslag som medför att klimatet får en större rättslig tyngd än tidigare, men framhåller behovet av att det tas fram enhetliga och tydliga, allmänna och branschspecifika, vägledningar med bedömningsgrunder kopplade till de ändringar som utredningen föreslår. Detta för att underlätta arbetet för- prövnings- och tillsynsmyndigheter och verksamhetsutövare.

Trafikkontoret ser positivt på att utredningen har undersökt möjligheterna att utveckla miljöbalken med krav på klimathänsyn och välkomnar att klimatet får en större rättslig tyngd än tidigare. Trafikkontoret bedömer att dess verksamhet inte berörs i större omfattning av de nya författningsförslagen då de främst är riktade mot verksamheter som definieras miljöfarliga och därmed normalt är tillstånds- eller anmälningspliktiga. Trafikkontoret stället sig också positivt till den föreslagna avvägningsregeln men lyfter behovet av vägledning och underlag för hur avvägningar ska göras.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd har inget att anmärka mot förslaget då de anser att miljöbalken föreslås få bättre utrymme för att överensstämna med de globala miljö- och klimatproblem som råder.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd lyfter behovet av utbildning och lättförståelig målgruppsanpassad information kring de olika åtgärder som föreslås samt att behovet av ytterligare utredningar i de frågor som varit utanför gränsdragningen i denna utredning är av vikt.

Mina synpunkter

Globalt, nationellt och lokalt behöver vi öka takten i klimatomställningen. Enligt Stockholms stads Miljöprogram 2020-2023 ska Stockholm bli fossilfritt och klimat-

positivt till år 2040. För att nå detta ambitiösa klimatmål krävs regelverk som är anpassat för det arbete vi tillsammans har framför oss. Därför välkomnar jag delbetänkandet från utredningen om hur miljöbalken kan anpassas så att den blir ett effektivt verktyg för att bidra till att Sveriges klimatmål nås.

Utredningens förslag förtydligar att klimatperspektivet ska ingå i miljöbalkens mål och ska beaktas i tillämpningen. Jag ställer mig positiv till att klimatet får en större rättslig tyngd än tidigare men framhåller behovet av vägledning och kunskaps- höjande utbildningsinsatser, något som lyfts av stadens remissinstanser. Instanserna lyfter också en risk för ökade kostnader för staden avseende prövning och tillsyn. Hantering av tillståndsprövningar, och kravställande på klimatanpassade åtgärder kommer att innebära en ökad arbetsbelastning för prövnings- och tillsynsmyndigheter. Förändringarna i lagstiftningen kan därför medföra ett ökat resursbehov för tillsynsmyndigheterna då tillsynsrollen vidgas genom den bredare lagstiftningen. Vidare hänvisar jag till miljö- och hälsoskyddsnämndens remissvar för ytterligare synpunkter.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 20 oktober 2021

KATARINA LUHR

Bilaga

En klimatanpassad miljöbalk för samtiden och framtiden

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Regeringen beslutade den 17 december 2019 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att se över all relevant svensk lagstiftning så att det klimatpolitiska ramverket får genomslag. Aktuell remiss är ett delbetänkande från utredningen om hur miljöbalken kan anpassas så att den blir ett effektivt verktyg för att bidra till att Sveriges klimatmål nås.

Minskade växthusgasutsläpp kan åstadkommas genom ökade krav på verksamheter och åtgärder som släpper ut och lättnader för de som vill minska sina utsläpp eller som bidrar till klimatomställningen på annat sätt. Utredningens förslag förtydligar att klimatperspektivet ingår i miljöbalkens mål och ska beaktas i tillämpningen.

Förslaget innehåller förändrade lydelse i flera av miljöbalkens bestämmelser såsom i 1 kapitlet 1 § där det förtydligas att det är en förutsättning för en hållbar utveckling att människans påverkan på klimatet minimeras. I bestämmelsen anges även att miljöbalken ska tillämpas så att klimatförändringar minimeras.

Bland hänsynsreglerna i andra kapitlet föreslås att 2 kapitlet 3 § miljöbalken får ett nytt stycke som tydliggör att bestämmelsens första stycke, inklusive kravet på att använda bästa möjliga teknik, gäller även för att minimera klimatförändringar.

I 2 kapitlet 5 § miljöbalken görs ett tillägg om att hushållning även ska ske med material. Dessutom anges att återvinna eller förnybara råvaror och material bör användas i första hand om det leder till minskad miljö- och klimatpåverkan.

I den så kallade stoppregeln i 2 kapitlet 9 § miljöbalken införs ett nytt andra stycke som anger att en verksamhet eller en åtgärd som kan befaras föranleda utsläpp av växthusgaser av väsentlig betydelse i förhållande till det långsiktiga, tidsatta utsläppsmål som avses i 3 § klimatlagen (2017:720) bara får bedrivas eller vidtas om regeringen finner att det finns särskilda skäl.

Sveriges möjligheter att begränsa utsläpp från verksamheter som ingår i EU:s utsläppshandelssystem är begränsade och nationella villkor som reglerar direkta utsläpp av växthusgaser får inte förekomma. Viss reglering bedöms ändå vara möjlig och i 16 kapitlet 2 c § och 26 kapitlet 9 § miljöbalken samt 1 kapitlet 11 § industriutsläppsförordningen föreslås ändringar som gör det möjligt att ställa villkor som reglerar använd mängd fossilt bränsle i den här typen av verksamheter.

I miljöbalkens 6 kapitel som reglerar miljökonsekvensbeskrivningar föreslås tillägg som innebär att åtgärder för att minimera en verksamhets- eller åtgärds utsläpp av växthusgaser ska redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen och bedömas i tillståndsprövningen.

Enligt utredningen är målgruppen för förslagen huvudsakligen miljöfarliga verksamheter med utsläpp av växthusgaser. Ovanstående tillägg i andra och femte kapitlet miljöbalken träffar även andra verksamheter som har att iaktta miljöbalkens bestämmelser om inte uttryckliga undantag görs. Således kommer bland annat även vattenverksamheter, jordbruksverksamheter och kemiska verksamheter att omfattas av bestämmelserna. Det finns även andra lagar som hänvisar till miljöbalkens bestämmelser exempelvis allmänna vägar som regleras i väglagen, järnväg enligt lag om byggande av järnväg och nätkoncessioner enligt ellagen.

Även viss typ av planverksamhet berörs men här görs ett undantag. Enligt 4 kapitlet 34 § plan- och bygglagen ska, om en betydande miljöpåverkan kan antas på

grund av att planområdet får tas i anspråk för vissa verksamheter, en miljökonsekvensbeskrivning redovisas. Utredningen konstaterar att visserligen kan klimatpåverkan redan nu anses ingå i begreppet miljöeffekt som ska beskrivas i en miljökonsekvensbeskrivning. Det är dock inte tydligt om och hur en sådan redovisning idag görs. Mot bakgrund av detta och eftersom Boverket har ett uppdrag att ta fram ett verktyg för minskad klimatpåverkan vid planläggning görs ett undantag.

Ett nytt stycke föreslås vidare i 24 kapitlet 8 §: Vid en ansökan om ändringstillstånd enligt 16 kapitlet 2 a § miljöbalken som görs för att undvika en omprövning enligt 24 kapitlet 5 § för att väsentligt minska en verksamhets utsläpp av växthusgaser, ska endast de villkor som har betydelse för sådana utsläpp omprövas om verksamheten i övrigt kan bedrivas med villkor som tidigare har meddelats för de delar av verksamheten som inte omfattas av ändringen. Ett sådant tillstånd får omprövas i samband med att ett tillstånd som omfattar hela verksamheten omprövas. Syftet med förslaget är att kunna pröva frågan om utsläpp av växthusgaser i verksamheter som redan har tillstånd utan att för den skull behöva ompröva hela tillståndet.

I anslutning till denna fråga framförs att det främst är nytillkommande verksamheter som kommer att beröras av de nya bestämmelserna medan många verksamheter som redan har tillstånd och som inte gör ett ändringstillstånd enligt ovan inte kommer att påverkas. Utredningen anser därför att tillsynsmyndigheter i större omfattning, än vad som görs idag, behöver initiera omprövningar. Tidsbegränsning av tillstånd görs sällan och även det behöver användas i större utsträckning, anser utredningen. Slutsatsen är att omprövningsverktyget som det är utformat i dag inte fungerar på ett tillfredsställande sätt och därför bör utredas vidare.

Utredningen förespråkar även en särskild avvägningsregel i miljöbalken för att kunna väga klimatnytta mot negativ påverkan på människors hälsa och miljön men arbetet med att ta fram en sådan kräver mera tid.

Naturvårdsverket föreslås få i uppdrag att utforma de vägledningar som behövs för bedömningen av verksamheters eller åtgärders utsläpp av växthusgaser vid tillståndsprövning och tillsyn. Förslaget innehåller vidare ett uppdrag till myndigheten att se över hur informations- och utbildningsinsatser kan organiseras och genomföras. Uppdraget ska utföras i samråd med andra berörda myndigheter och i nära dialog med branschföreträdare.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd och Stockholms Stadshus AB.

Stadsbyggnadsnämnden och Södermalms stadsdelsnämnd har inte inkommit med svar. Stockholms Stadshus AB avstår från att svara. Kyrkogårdsförvaltningen och trafikkontoret har svarat med kontorsyttranden.

Innehållsförteckning	Sid
Stadsledningskontoret	7
Kyrkogårdsförvaltningen	7
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	8

Trafikkontoret	9
Skarpnäcks stadsdelsnämnd.....	10
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd.....	10

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 1 oktober 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Av Stockholm stads miljöprogram 2020-2023 följer att Stockholm ska vara fossilfritt och klimatpositivt till år 2040. Vägen dit stakas ut i stadens Klimathandlingsplan 2020-2023, båda dokumenten antogs av kommunfullmäktige den 25 maj 2020.

Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag som medför att klimatfrågan får en större rättslig tyngd än tidigare. De förslag till förändringar som lämnas integrerar frågan om minskad klimatpåverkan i miljöbalkens prövningar från miljökonsekvensbeskrivningar till tillsynen.

Målgruppen för förslagen är enligt utredningen främst miljöfarliga verksamheter med utsläpp av växthusgaser. Utredningens förslag omfattar dock flera andra typer av verksamheter och stadsledningskontoret har i dagsläget svårt att överblicka vilka konsekvenser förslaget kan få. Det är mot bakgrund av detta positivt att utredningen, som stadsledningskontoret uppfattar det, öppnar för att vissa korrigeringar kan behöva göras om oönskade effekter inträffar. Kontoret finner det klokt att ett undantag från de utökade reglerna om miljökonsekvensbeskrivningar föreslås för planer som omfattas av 4 kapitlet 34 § plan- och bygglagen.

Utredningen beräknar att förslagen medför ökade kostnader för staten. Men som även miljö- och hälsoskyddsnämnden framfört i sitt remissvar kommer även kommuner att drabbas av ökade kostnader avseende prövning och tillsyn. Hantering av tillståndsprövningar, och kravställande på klimatanpassade åtgärder kommer innebära en ökad arbetsbelastning för prövnings- och tillsynsmyndigheter. Förändringarna i lagstiftningen kan därför medföra ett ökat resursbehov för tillsynsmyndigheterna då tillsynsrollen vidgas genom den bredare lagstiftningen. I sammanhanget är det också viktigt att en enhetlig och tydlig tillsynsvägledning kopplad till de ändringar som utredningen föreslår arbetas fram. I syfte att ge goda förutsättningar för likvärdiga bedömningar kommer även kunskaphöjande utbildningsinsatser riktade till miljöinspektörer att behöva genomföras.

I utredningen framhålls att den under arbetet haft kontakt med många företag som understrukit att det finns en egen vilja och kraft att minska klimatpåverkan. Detta är också stadsledningskontorets erfarenhet och ett gott sådant exempel är Stockholm stads klimatpakt. Samtidigt är det viktigt att sträva efter förutsägbara och långsiktiga spelregler. Stadsledningskontoret har förståelse för utredningens slutsats att förslagen för att få genomslag fullt ut kommer att behöva innebära att tillstånd med större regelbundenhet ska kunna omprövas. Kontoret anser att en sådan utredning även måste adressera frågan om mer förenklade tillståndsprocesser.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen anser remissen besvarad i enlighet med vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Kyrkogårdsförvaltningen

Kyrkogårdsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 24 augusti 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Kyrkogårdsförvaltningen ställer sig positiv till förslag och ändringar som syftar till att främja och tydliggöra miljöarbetet. Anpassningarna av miljöbalken kan tyckas väl motiverade och förvaltningen har inga synpunkter på dem.

Stadens begravningsverksamhet präglas av hög medvetenhet kring aspekter som kan påverka miljön och det pågår ett strukturerat miljöarbete avseende utsläpp, resursförbrukning och vård- och utveckling av biologiska värden.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 28 september 2021 följande.

1. Miljö- och hälsoskyddsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på kommunstyrelsens remiss.
2. Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 8 september 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till utredningens förslag som medför att klimatet får en större rättslig tyngd än tidigare. Förvaltningen vill även framhålla behovet av att det tas fram enhetlig och tydlig vägledning kopplad till de ändringar som utredningen föreslår.

Förvaltningen är positiv till förändringen som tydliggör att miljöbalken ska tillämpas så att klimatförändringar minimeras och de ändringar som föreslås i miljöbalkens 2 kapitel. Ändringarna bedöms ge de grundläggande förutsättningarna som behövs för att lättare kunna integrera klimatsaspekterna i prövningen och tillsynen.

Förslag till ändring i 2 kap. 5 § är i linje med både klimatmål och övergripande mål och handlingsplaner nationellt och inom EU för cirkulär ekonomi. Dock tycker förvaltningen att avfallshierarkin ännu tydligare kan lyftas fram genom att också nämna ”återbruk”.

Förslaget att utredningen bör ges i uppdrag att utreda möjligheten att införa en avvägningsregel i miljöbalken för att väga klimatnytta mot negativ påverkan på människors hälsa och miljö är också positivt. Det bör bidra till att ytterligare stärka klimataspekterna i handläggningen.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget att det ska tillsättas en särskild utredning som ska göra en bred översyn och lämna förslag till förändringar av omprövning och tidsbegränsning av tillstånd och villkor så att de blir effektiva och verkningfulla verktyg i miljöbalken.

Utfasning av fossila bränslen

Förvaltningen konstaterar att miljöbalken har bestämmelser som uppmanar till användning av förnybara energikällor (2 kap. 5 § miljöbalken). En övergång till förnybara bränslen är idag tekniskt möjligt för tunga fordon eftersom dessa tillverkare godkänt fordonen för HVO100 och i stor utsträckning även för RME (B100). Priset på bränslena varierar efter världsmarknadspriser och kampanjer som bränsleföretagen har men är i stort sett, genom den svenska beskattningen i samma storleksordning. En övergång från fossil till förnybar diesel skulle innebära en viktig minskning av växthusgasutsläppen.

I strategi för fossilbränslefritt Stockholm 2040 (dnr:134-175/2015) fanns följande uppdrag: ”Staden ska ... utreda möjligheterna till att utfärda ett förbud mot fossilbränsleförsäljning till år 2040 med delmål till 2030. Utredningen med förslag till åtgärder ska vara färdig för beslut senast år 2017.” Ansvarig för uppdraget är kommunstyrelsen med stöd av miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafiknämnden.

Uppdraget redovisades till kommunstyrelsen 2018-04-11. I den redovisningen utvecklade miljöförvaltningen i en rättsutredning (bilaga 8:1 till ärendet) att det inte finns stöd i miljöbalken att tillsyns-vägen kräva en utfasning av fossilt bränsle hos drivmedelsleverantörerna. Slutsatsen var att krav inte kan ställas mot återförsäljare utan endast mot användare av drivmedlet dvs. enskilda åkerier. Förvaltningen kan inte se att denna aspekt har ingått i utredningen men konstaterar att styrmedel för att avveckla de fossila drivmedlen är avgörande för att nå klimatmålen.

Ökad arbetsbelastning och vägledningsbehov

Utredningen beräknar att förslagen medför ökade kostnader för staten. Men även kommuner kommer att drabbas av ökade kostnader avseende prövning och tillsyn. Hantering av tillståndsprövningar, omprövning av tillståndsbeslut och villkor, kravställande på klimatanpassade åtgärder kommer innebära en ökad arbetsbelastning för prövnings- och tillsynsmyndigheter. Förändringarna i lagstiftningen kan därför medföra ett ökat resursbehov för tillsynsmyndigheterna då tillsynsrollen vidgas genom den bredare lagstiftningen. Klimatfrågan ska genomsyra miljöbalken, vilket ställer ökade krav på kunskap hos de som tillämpar miljöbalken. Det kommer därför krävas att miljöinspektörer som arbetar med prövning och tillsyn ökar sina kunskaper kring hur klimatperspektivet ska bedömas och integreras i handläggningen. Utbildningsinsatserna behöver tillsammans med vägledningar säkerställa att myndigheterna får en förutsättning för likvärdiga och objektiva bedömningar och att det skapas samsyn kring frågorna.

Förvaltningen vill poängtera vikten av att vägledande myndigheter tar fram vägledningar med bedömningsgrunder som är både generella och branschspecifika. Det kommer även finnas ett stort behov av informationsinsatser till verksamhetsutövarna. Det är också viktigt att det i vägledning förtydligas och preciseras vilka krav som kan ställas av prövnings- och tillsynsmyndigheter på en verksamhetsutövare när det gäller minskning av växthusgaser. Det behövs tydliga riktlinjer om vad som är bästa möjliga teknik och vad som kan uppnås med dessa tekniker när det gäller minskning av växthusgaser. Sådan vägledning måste givetvis hållas uppdaterad. Sverige bör verka för framtagande av BAT-slutsatser (Best Available Technology, Slutsats om bästa tillgängliga teknik) för växthusgaser för olika branscher.

Trafikkontoret

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 10 september 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Trafikkontoret ser positivt på att en utredning har tittat på möjligheterna att utveckla miljöbalken så att krav på klimathänsyn ingår och välkomnar ansatsen i förslagen där klimatet får en större rättslig tyngd än tidigare. Förslagen som utredningen lämnar riktar sig främst mot prövning av miljöfarliga verksamheter och åtgärder som ger upphov till utsläpp av växthusgaser. Alla som tillämpar miljöbalken ska arbeta för att minimera klimatförändringarna och ges möjlighet att föregripa lagstiftningens obligatoriska krav.

Trafikkontoret bedömer därför att kontorets verksamhet inte berörs i större omfattning av de nya författningsförslagen då de främst är riktade mot verksamheter som definieras miljöförliga och därmed normalt tillstånds- eller anmälningspliktiga.

Utredningen föreslår att anpassningen av miljöbalkens bestämmelser ska ske genom ökade krav på verksamheter samt lättnader för dem som vill minska sina utsläpp och/eller bidra till klimatomställningen.

Utredningen konstaterar att de största möjligheterna att minska utsläppen ligger utanför miljöbalken då många verksamheter inte omfattas av bestämmelserna och att andra sätt att arbeta för minskade utsläpp av växthusgaser är viktiga. De förslag som läggs är nödvändigtvis inte de mest effektiva eller kostnadseffektiva styrmedlen för att nå målen. Detta instämmer trafikkontoret i. Att alla verksamhetsutövare föreslås verka för minskade utsläpp av växthusgaser är i linje med kontorets och stadens arbete oavsett om verksamheterna omfattas av författningsförslagen eller inte.

Förslagets förhållande till EU:s system med utsläppsrätter och BAT (best available technique)

Utredningen gör också en genomlysning av vilka styrmedel som finns inom EU, främst handelssystemet med utsläppsrätter (EUETS) som reglerar utsläpp från industrier och vissa andra verksamheter. Slutsatsen bedöms vara att utredningen anser att man behöver införa extra styrmedel utöver handelssystemet. Detta förslag får anses vara oklart och svårbedömt i nuläget och bör enligt kontoret utredas närmare för att kunna bli verklighet. Bl.a. behöver man klargöra vad som är BAT (best available techniques) för växthusgaser för olika branscher och

vilka utsläppsnivåer som ska gälla för olika verksamheter och tekniker då dessa ofta är unika. Utan dessa underlag kommer det att bli svårt att tillämpa bestämmelserna för de som arbetar med att tillämpa miljöbalken.

Avvägningsregel

Ett särskilt arbete har lagts vid att utreda en avvägningsregel som gör det möjligt att införa en avvägningsregel i miljöbalken för att väga klimatnytta mot negativ påverkan på människors hälsa och miljö. Trafikkontoret ser positivt på detta förslag då det kan bli nödvändigt med denna typ av avvägningar för att nå klimatnytta. Dock behövs vägledning och underlag för hur avvägningar ska göras.

Trafikkontoret anser att det är bra att utredningen analyserar huruvida förslagen får effekter på annan lagstiftning inom EU och hur de förhåller sig till dessa. Utredningen diskuterar också andra, möjliga styrmedel utan att ge förslag och trafikkontoret anser att ett större grepp om de olika styrmedel som kan reglera klimatutsläpp och som ligger utom miljöbalken vore önskvärt. Potentialen i dessa troligen är stor och betydande för möjligheterna att nå nationella klimatmål.

Sammantaget anser trafikkontoret att utredningen innehåller intressanta förslag med syfte att utveckla miljöbalkens bestämmelser. Förslagen behöver dock utvecklas och vägledning samt underlag, konsekvenser och metodik för förslagen ska kunna genomföras behöver utredas och arbetas fram.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 september 2021 följande.

1. Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remiss.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 augusti 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har inget att erinra mot delbetänkandet då miljöbalken ges bättre utrymme för att överensstämma med de globala miljö- och klimatproblem som råder.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 augusti 2021 följande.

Förvaltningens yttrande godkänns som svar på remissen.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 11 augusti 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen vill särskilt lyfta behovet av utbildning och lättförståelig målgruppsanpassad information kring de olika åtgärder som föreslås samt insatser för en ökad förståelse av både helhet och delfrågor. Vidare anser förvaltningen att behovet av ytterligare utredningar i de frågor som varit utanför gränsdragningen i denna utredning är av vikt. Förvaltningen anser även att förslagen att använda styrmedel för att gynna utveckling av ny teknik, ökad flexibilitet i tillståndshandling och ökad helhetssyn på effekterna av styrmedel och åtgärder känns särskilt relevanta.